

Pro Hanhikivi ry
86100 Pyhäjoki
puh. 044 954 2683
pro.hanhikivi@omanetti.fi

MUISTIO
3.6.2010

1(5)

Muistio tulevaisuusvaliokunnalle

FENNOVOIMAN PERIAATEPÄÄTÖSHAKEMUS YDINVOIMALAN RAKENTAMISEKSI M4/2010 VN

Kiitämme mahdollisuudesta tulla kuulluksi valiokunnassa koskien valtioneuvoston ydinvoimaa koskevia periaatepäätöksiä.

Pro Hanhikivi ry on Pyhäjoella vuonna 2007 perustettu yhdistys, joka toimii Pohjois-Pohjanmaalla, Raahen seutukunnassa aktiivisesti Hanhikiven alueen säilymiseksi ydinvoimasta vapaana alueena, Fennovoima Oy:n hanketta vastustaen. Yhdistykseen kuuluu yli 200 jäsentä, ja yhdistyksen kokoamalla yhteislistalla Pro Hanhikivi – Tulevaisuuden puolesta on Pyhäjoen 21-jäsenisessä kunnanvaltuustossa neljä valtuutettua.

Nuoret ovat perinteisesti olleet edeltäviään sukupolvia ydinvoimakriittisempiä. Tälläkin hetkellä suurista puolueista Keskustanuoret, Keskustan opiskelijajärjestö, Sosiaalidemokraattiset opiskelijat, Svensk Ungdom (Rkp-nuoret), Vasemmistonuoret, Vasemmisto-opiskelijat sekä Vihreiden nuorten ja opiskelijain liitto ovat mukana Äänestä ydinvoima historiaan -kampanjassa. Nuorten kanta tulee huomioida ydinvoimapäätöksessä, sillä vaikka ydinvoimaa markkinoidaan ylimenokauden ratkaisuna, sen vaikutukset ovat pitkäkestoiset, vähimmilläänkin osa nykyisten nuorten tulevaisuutta.

Tämän muistion laatimiseen ovat osallistuneet nimenomaan myös yhdistyksen nuoret jäsenet alueen tulevaisuussuunnitelman eli Pohjois-Pohjanmaan maakuntaohjelman teeman mukaisesti:

POHJOIS-POHJANMAA NUORTEN MAAKUNTA

Pyhäjoen seutukunnan ja maakunnan tulevaisuus

Pro Hanhikivi katsoo, että mahdollinen ydinvoimalan rakentaminen Pyhäjoelle on ristiriidassa Pohjois-Pohjanmaan pitkäjänteisen tulevaisuuden suunnitelmien, kuten maakuntasuunnitelman ja maakuntaohjelman asetettujen tavoitteiden ja vision kanssa.

*” **Pohjoispohjalaiset tekevät tulevaisuutensa.** Pohjois-Pohjanmaa on hyvinvoinnin, laadukkaan elinympäristön ja monimuotoisen luonnon maakunta. ... **Vision arvolähtökohtana** on ihminen, yksilönä ja yhdessä sekä luottamus ja sen rakentaminen kaikessa toiminnassa. Luottamus kotiseutuun, maakuntaan ja pohjoisen mahdollisuuksiin on myönteisen aluekehityksen perustekijä. Kun ihmiset voivat luottavasti rakentaa omaa ja yhteistä tulevaisuuttaan, ovat maakunnan parhaat voimavarat käytössä ja yhteinen tavoite luo työlle suunnan ja päämäärän.”*

Maakuntasuunnitelmassa visioidaan vuodelle 2030, että: *"Pohjois-Pohjanmaa on hyvinvoinnin, laadukkaan elinympäristön ja monimuotoisen luonnon maakunta. Se on kansainvälinen ja elinvoimaisten alueiden yrittäjyysmaakunta kärkenään Oulu, tasapainoisesti kehittyneen Suomen toinen keskus."*

Edelleen maakuntasuunnitelmassa strategisesti linjataan, että *"Pohjois-Pohjanmaan ainutkertaisen monimuotoinen luonto on maakunnan erityinen valtti ja että pohjoispohjalaiset arvostavat elinympäristöään – sekä monimuotoista luontoa että kulttuuriympäristöä."*

Globaalien ympäristökysymysten – ilmasto, energia, makea vesi, luonnon monimuotoisuus- todetaan vaikuttavan alueiden toimintaan lisääntyvästi ja että Pohjois-Pohjanmaa osallistuu eturivissä näiden *ympäristöongelmien* (paremminkin *ympäristökysymysten*) hoitoon tuottaen kansainvälisen tason energia- ja ympäristöosaamista. Energiaosaamisesta tavoitellaan kasvualaa ja luonnon monimuotoisuuden heikentyminen onnistutaan pysäyttämään. Elinympäristön tulee vision mukaan myös kehittyä energiatehokkaammaksi ja viihtyisämmäksi alueen osaamista hyödyntäen. Maakuntasuunnitelmassa 2030 Pohjois-Pohjanmaasta visioidaan hyvän ympäristön maakuntaa, jossa ilmastovastuullisesta energia- ja luonnonvarataloudesta haetaan uutta voimaa. Tavoitteina mainitaan mm. pyrkimys hiilineutraaliuteen ja tuontien energiavapauteen sekä hajautetun energiatalouden merkittävään kasvuun. Samoin hyvän ympäristön maakunnassa korostetaan luontoarvojen tuntemista ja monimuotoisuuden säilymistä.

Pro Hanhikivi ry:n näkemyksen mukaan edellä mainitut strategiset tavoitteet maakunnan tulevaisuudelle ovat ensiarvoisen tärkeitä ja arvokkaita. Yhdistys kuitenkin katsoo, että ydinvoimalan ~~tavoittelemisen~~ rakentaminen Pyhäjoen Hanhikiven niemeen ei millään tavoin edistä em. strategian päämääriä, päinvastoin. Pohjois-Pohjanmaan liiton mainitaan toimivan maakunnan mielipidejohtajana. Pro Hanhikivi ry katsoo maakuntaliiton ydinvoimalahanketta edistäessään johtavan yleistä mielipidettä maakuntasuunnitelman tavoitteiden vastaiseksi, mitä voidaan pitää räikeän ristiriitaisena maakuntaliiton itse linjaamiinsa strategiaan tavoitteisiin nähden.

Pyhäjoen Hanhikiven niemi on useiden asiantuntija-arvioiden ja ympäristöviranomaisten lausuntojen perusteella luokiteltu ja todettu luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen merkittäväksi, pitkälti luonnontilaiseksi, ekologiaaltaan yhtenäiseksi aluekokonaisuudeksi, jonka tarveleminen suurteollisuuden (ydinvoimalan) käyttötarpeisiin ei voi olla luonnon monimuotoisuuden arvostamista. Ydinvoimalan rakentaminen maakuntaan ei myöskään edistä maakuntasuunnitelman strategisia tavoitteita energiatehokkaammasta elinympäristöstä, kansainvälisen energiaosaamisen kasvusta tai ilmastonmuutoksen hillinnästä, ottaen huomioon, että Hanhikiven tapauksessa ydinvoimala rakennettaisiin lähes täysin luonnontilaiselle alueelle, jonka muokkaaminen ydinvoimateollisuuden tarpeisiin edellyttäisi valtavia infrastruktuurin rakentamistarpeita, vähintään noin miljoonan kuution maasiirtotöineen.

Pohjois-Pohjanmaan kehittämisen arvojen kärkeen on listattu vastuullisuus ympäristöstä ja ihmisestä. Ydinvoimala-hankkeen myötä pohjoispohjalaiset siirtäisivät erittäin suuren vastuun omille lapsilleen ja heidän jälkeläisilleen ydinjätteen käsittelyssä: Fennovoima Oy:llä ei ole esittänyt ratkaisua korkea-aktiivisen ydinjätteen loppusijoitukseen, ja se aikoo ratkaista ongelman "joskus tulevaisuudessa". Ydinvoimalaa varten valmistellut maakuntakaava sekä kuntien yleis- ja asemakaavat eivät huomioi korkea-aktiivisen jätteen sijoittamista alueilleen. Sen sijaan tiedossa on, että hanke tulisi aiheuttamaan pysyviä, peruuttamattomia haittavaikutuksia alueen luonnolle, sisältäen matala- ja keskiaktiivisen jätteen pysyvän sijoittamisen Pyhäjoen Hanhikiven niemelle, sekä vakavia, negatiivisia sosiaalisia vaikutuksia lähialueen, erityisesti Parhalahden kylän asukkaille.

LAGUNA-hanke

Pyhäjärvellä sijaitseva Pyhäsalmen kaivos kilpailee 500 miljoonan euron LAGUNA-hankkeesta (Large Apparatus for Grand Unification and Neutrino Astrophysics) kuuden muun sijoituspaikan kesken. Tutkimuslaitoksen vaihtoehtoiset sijoituspaikat sijaitsevat Espanjassa, Italiassa, Puolassa, Ranskassa, Romaniassa ja Englannissa. Pyhäsalmen kaivos on Euroopan syvin metallikaivos, syvyydeltään yli 1400 metriä. Se on hyvien kuljetus- ja liikenneyhteyksien päässä. Kaivoksen läheisyyteen on mahdollista luoda kilpailukykyinen ja ympäristöstävällinen tutkimusympäristö hiukkasfysiikan tutkimuksen tarpeisiin.

LAGUNA-hanke toisi Pyhäsalmen kaivokseen mm. Lena-tutkimuslaitteiston, joka mittaa auringon ytimessä ja supernovissa sekä maapallon ytimessä syntyviä neutriinohiukkasia. Tutkimushankkeessa tehtäisiin hiukkas- ja ydinfysiikan sekä tähtitieteen perustutkimusta ja tutkittaisiin näiden alojen tämän hetken kaikkein tärkeimpiä ilmiöitä ja hankitaan tietoa mm. aineen rakenteesta sekä maailmankaikkeuden ja avaruuden sekä maan ytimen ilmiöistä.

Pohjois-Pohjanmaan kehityksen kärkiteemoiksi on listattu sekä LAGUNA-hanke että kehittynyt energiatalous ja –teknologia. Viimeisintä olisi syytä tarkentaa, sillä energiatalouden ja –teknologian tarkoittaessa ydinvoimateknologiaa nämä kaksi kärkihanketta ovat selkeässä ristiriidassa keskenään.

Hankkeen asiantuntijoiden mukaan Pyhäjoelle sijoitettava ydinvoimala häiritäisi laboratorion toimintaa ja vaikuttaa kielteisesti Pyhäsalmen asemaan LAGUNA-hankkeen hakuprosessissa (prof. Jukka Maalampi, Jyväskylän yliopisto, prof. Kari Rummukainen, Helsingin yliopisto ja prof. Matti Weckström, Oulun yliopisto. 16.2.2010. Lausunto työ- ja elinkeinoministeriölle). Toisin kuin ydinvoimala, LAGUNA-hanke tukee maakunnan muita strategisia painopistealueita sekä maakunnan menestystekijöitä, joita ovat mm. huippuosaamiseen ja tutkimukseen panostaminen, innovaatiopotentiaali sekä kansainvälisen ja monialaisen yliopiston kehitys.

Suomi – uusiutuvan energian mallimaa, Pohjois-Pohjanmaa – uusiutuvan energian maakunta

Pohjois-Pohjanmaa on maakuntana energiaomavarainen jo tällä hetkellä ja esimerkiksi maakuntaohjelmassa mainitaan maakunnalla olevan ajanmukainen, omiin energialähteisiin perustuva energiastrategia.

Pohjois-Pohjanmaan liiton laatima energiastrategia vuoteen 2015 (<http://www.pohjois-pohjanmaa.fi/file.php?1134>) painottaa mm. tehokasta uusiutuvan energian tuotantoa, energian säästöä ja energiatehokkuutta, tutkimusta ja tuotekehitystä sekä energian tuotannon ympäristö- ja ilmastovaikutusten huomioimista. Energian tuotantoa on tarkoitus monipuolistaa mm. maatala- ja laitoskokoluokan biokaasulaitoksilla sekä rakentamalla puuta ja muita biomassoja hyödyntävä synteetikaasupohjainen polttonestelaitos (2500 GWh/a), tuulivoimaa (50-220 MW), jätteenpolttolaitos (300-400 GWh/a) sekä lisäämällä uusiutuvan energiaraaka-aineen tuotantoa ja osuutta nykylaitoksissa. Ydinvoiman rakentaminen ei näihin energiastrategian linjauksiin sovi.

Maakunnan vetovoimatekijöinä esimerkiksi maakuntaohjelmassa on mainittu mm. pohjoisuus ja ympäristöstävälliset toimintatavat. Samoin vetovoimatekijänä nimetään Pohjois-Pohjanmaan olevan puhtaan, monimuotoisen luonnon maakunta. Maakuntaohjelman poikkileikkaavista teemoista energia-, luonnonvara- ja ympäristöalan osaaminen korostaa energiatalouden siirtymistä uusiutuvan bioenergian suuntaan ja hajautetun energiatalouden lisäämistä. Maakunnalla todetaan olevan hyvät mahdollisuudet löytää ilmaston, energiatalouden ja luonnonvarojen kokonaisuudesta lähivuosisikymmenien kehitysvoima, joka tarjoaisi myös alueen maaseudulle uuden kehitysmahdollisuuden. Edelleen ympäristön tilan osalta maakuntaohjelmassa on selkeästi todettu vesiluonnon erityispiirteensä arvokkaiden lintuvesien määrä, joita kuitenkin Liminganlahtea lukuun ottamatta on toistaiseksi hyödynnetty varsin vähän.

Pro Hanhikivi ry muistuttaa, että Pyhäjoen Hanhikivenniemi on luokiteltu valtakunnallisesti merkittäväksi lintualueeksi ja myös kansainvälisesti merkittäväksi arktisten lintujen muuttoreitin levähdysalueeksi.

"Luonnon monimuotoisuuden tilasta on saatu uutta tietoa vuonna 2008 valmistuneen luontotyyppien valtakunnallisen uhanalaisuuskartoituksen myötä. Kartoitus on tuonut esille että monien maankohoamisrannikon luontotyypit ovat uhanalaisia." ([POHJOIS-POHJANMAAN - NUORTEN MAAKUNTA, Pohjois-Pohjanmaan maakuntasuunnitelma 2030 ja Pohjois-Pohjanmaan maakuntaohjelma 2011-2014. Ympäristöselostus.](#))

Tätä seikkaa on korostettava ja se on huomioitava erityisesti, koska ydinvoimalahanke kohdistuu juuri erityisen tärkeälle ja edustavalle maankohoamisrannikon uhanalaisen luontotyypin alueelle.

"Vapaaehtoisen luonnonsuojelun merkitys yksityismailla on kasvamassa ja metsäluonnon monimuotoisuuteen tähtäävän METSO-ohjelman resursseja on lisätty. Yksityismailla tehdään runsaasti maatilatalouteen liittyvää luonnonhoitotyötä. Tätä edistetään ja on edistetty sekä rahoituksellisesti että neuvontahankkeilla, mm. Ympäristö Agro-hanke 2009–2011. Kaiken kaikkiaan yksityismailla tapahtuvalla luonnonsuojelulla ja luonnonhoidolla on suuri merkitys etenkin maakunnan länsiosan ympäristön tilan parantamiselle."

Huomionarvoista on myös, että samaan aikaan, kun METSO-ohjelman resursseja on lisätty, METSO-ohjelmaan kuuluvia alueita ollaan kaavoittamassa ydinvoimala-alueeksi. Hanhikiven niemellä on METSO-ohjelmalla suojeltuja alueita yhteensä 173,33 ha. Muun muassa merenrantaniittyjä ja vesilain mukaisia kluuveja.

Ydinvoimalan rakentaminen merkitsisi Pyhäjoella ja Raahen seutukunnassa maakuntaohjelman epätoivottujen kehityssuuntien "Eroavaa epävarmuutta ja Valot sammuvat" skenaarioiden osittaista toteutumista, vaikutus heijastuisi samansuuntaisena koko maakuntaan. *"Eroavaa epävarmuutta: ympäristöllisesti kestävä talouskehitys, luonnonvarojen tuhlaava kulutus, kertakäyttökulutus, toimintavapauksia ei rajoiteta ympäristösyistä, ympäristötietoisuus rajoittuu vain hyvätuloisiin, ympäristöongelmia syntyy."* *"Valot sammuvat: ilmastomuutoksen toteutuminen odotettua rajumpana, ekopakolaisuus, ympäristön tila huononee, ympäristön pilaantumisen lisäkustannuksia, ympäristöstävällistä teknologiaa ei ole vara ottaa käyttöön."*

Maakuntastrategian ympäristöselostuksessa on oikeasuuntaisesti todettu, että: *"Maakunnan ympäristön tilassa ei ole tapahtunut suuria muutoksia ohjelmakaudella 2007–2010. Näköpiirissä on kuitenkin, että merialueelle kohdistuu useita isoja hankkeita, jotka voivat vaikuttaa ympäristöön lähitulevaisuudessa. Yleinen tietoisuus ympäristöstä on lisääntynyt edelleen, mikä lisännee pitkällä tähtäimellä ympäristön huomioon ottamista."*

Suunniteltavana olevien suurien merituulivoimahankkeiden pitkäaikaisvaikutus luontoon ja esimerkiksi vaikutus vesistöön ei kuitenkaan ole verrattavissa ydinvoimalan jäähdytysvesien vahingollisiin vaikutuksiin, rehevöitymiskehitykseen ja sen aiheuttamaan sinilevien räjähdysmäiseen lisääntymiseen (vrt. Loviisa ja Olkiluoto).

Pro Hanhikivi toteaa, että ydinvoimahankkeen haitalliset vaikutukset pitää tunnustaa ja tunnustaa hyvissä ajoin siten, että sellaisiin hankkeisiin ei ryhdytä, jotka aiheuttavat merkittäviä haitallisia vaikutuksia, eivät ole pitkäaikaisten suunnitelmien, strategian tai ohjelman mukaisia ja joille ei ole kunnan ja maakunnan asukkaiden yhteistä hyväksyntää.

Ydinsuomi –skenaario

Jos ydinvoiman rakentaminen toteutuu siinä määrin, kun nyt valtioneuvoston esitys on, avaa se tietä Sitran (Eloranta, Ranta, Ollus, Suvanto 1994. Uusi teollinen Suomi, Sitra.) raportin mukaiselle ydinsuomi-skenaariolle. Erityisesti se, että lupaa esitetään nyt yhtiölle, jonka suurin yksittäinen omistaja on saksalainen E.On (34%), jonka tavoitteena oli päästä Suomen markkinoille ensin omalla hankkeellaan, mutta sen kariuduttua nyt Fennovoiman osakkaana ja teknisenä kumppanina. Kenties E.On:n tosiasiallinen tavoite pitkällä tähtäimellä on päästä osakkaaksi myös Suomen "vakaaseen kallioperään" korkea-aktiivisen jätteen loppusijoituksen vuoksi, jos Suomi siihen Fennovoiman kautta antaa mahdollisuuden?

JOHTOPÄÄTÖKSET

Edellä mainituilla perusteluilla katsomme, ettei Pyhäjoen Hanhikiven alue, ei myöskään Simo Karsikkoniemi sovellu ydinvoimalan rakentamispaikaksi.

Fennovoima Oy:llä ei ole esittää ratkaisua ja sijoituspaikkaa ydinjätteidensä loppusijoittamiseksi, joiden tulisi hankkeen kokonaisvaikutusten ja pitkäaikaisten ympäristövaikutusten arvioinnin kannalta ehdottomasti olla selvillä jo periaatepäätöstä tehtäessä.

Fennovoima Oy:lle ei näin ollen ole mielestämme edellytyksiä vahvistaa myönteistä periaatepäätöstä ydinvoimalan rakentamiseksi Pyhäjoen Hanhikivelle tai Simon Karsikkoniemeen.

Pyhäjoella 2.6.2010
Kunnioittavasti

Pro Hanhikivi ry

Helena Maijala
puheenjohtaja

Hanna Halmeenpää
varapuheenjohtaja